

CURRÍCULUM

CS

CUARTO EDUCACIÓN PRIMARIA

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Disciplinas troncais

Área de Ciencias sociais

A área de Ciencias sociais ten como obxecto contribuír ao desenvolvemento persoal e social do alumnado, achegándolle os recursos necesarios para integrarse e participar de forma activa na sociedade na que vive, partindo da comprensión da realidade física, social e histórica máis próxima ata poder comprender o mundo dun xeito máis global.

O desenvolvemento persoal e social dos alumnos e alumnas como futuros cidadáns e cidadás implica, por unha banda, coñecer os mecanismos fundamentais da democracia respectando as regras da vida colectiva e, por outra, interactuar coa contorna e o medio velando pola súa conservación ao seren estes bens comúns e compartidos.

A mobilización de todos os recursos que conforman a área contribuirá á adquisición das competencias clave e ao desenvolvemento integral do alumnado ao longo de toda a etapa. Para iso, os elementos curriculares de Ciencias sociais deberán abordarse desde un enfoque metodolóxico práctico, integral, de uso social e con carácter funcional.

A área das Ciencias sociais integra diversos ámbitos de estudo, centrándose en aspectos xeográficos, sociolóxicos, económicos e históricos. A organización de contidos da área por bloques establécese en base a estes ámbitos co fin de facilitar a concreción curricular da área e da etapa. En ningún caso, o desenvolvemento curricular se limitará a seguir esta estrutura, senón que os contidos serán abordados dun xeito global e interdisciplinar.

Nun primeiro lugar, no Bloque 1, se establecen os contidos comúns da área, facendo referencia ás distintas técnicas, estratexias e métodos de traballo que potencian e favorecen a adquisición de aprendizaxes sobre o coñecemento do medio por parte do alumnado. Polo tanto, este bloque constitúe o eixe fundamental para abordar os elementos curriculares dos outros bloques cun enfoque transversal. Supón, ademais, a iniciación no coñecemento científico, non como saber disciplinar senón como un conxunto de procesos, destrezas e actitudes que contribúen a explorar e comprender a realidade.

O uso das ferramentas TIC tamén ten especial consideración neste bloque pois se considera recurso fundamental, entre outras fontes, para a busca de información, simulación de procesos e presentación de conclusións referidas ás Ciencias sociais.

Por último, neste apartado destaca a importancia que ten o traballo en equipo como punto de partida para unha participación activa e construtiva da vida social e como medida de atención á diversidade que favorece o proceso de inclusión do alumnado.

No Bloque 2, O mundo no que vivimos, realízase o estudo da xeografía, tanto da contorna próxima, achegando ao alumnado á realidade que coñece, como de contextos máis afastados para fomentar unha visión máis completa. No desenvolvemento deste bloque utilizaranse diferentes tipos de fontes xeográficas de información: textos, cadros e gráficos, esquemas, representacións cartográficas, fotografías e imaxes sintéticas para identificar e localizar obxectos e feitos xeográficos, facendo especial atención no territorio galego e español. O bloque inclúe contidos que abranguen desde o Universo, a representación da Terra e a orientación no espazo, a auga e o consumo responsable, o clima e o cambio climático, a paisaxe e os seus principais elementos (relevo, clima, hidrografía...) e a intervención humana no medio e as súas consecuencias ambientais.

A través dos contidos do Bloque 3, Vivir en sociedade, será posible iniciar un proceso de comprensión das características dos distintos grupos sociais, respectando e valorando as súas diferenzas e ás persoas integrantes, a produción e reparto dos bens de consumo, sectores de produción, a vida económica dos cidadáns e cidadás, a capacidade emprendedora dos membros da sociedade e a función dinamizadora da actividade empresarial na sociedade, a organización social, política e territorial galega e española e o coñecemento do territorio, institucións e poboación europeas.

No Bloque 4, As pegadas do tempo, traballarase a comprensión de conceptos como o tempo histórico e a súa medida, a capacidade de ordenar temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade a través da realización de cronogramas, liñas do tempo, mapas mentais, árbores xenealóxicas, biografías etc. Investigarase sobre as grandes etapas históricas da humanidade para adquirir unha idea da idade da historia, asociadas aos feitos que marcan os seus inicios e seus finais, sendo preciso coñecer as condicións históricas, eventos e persoas relevantes en diferentes períodos de tempo. É importante para o alumnado adquirir as referencias históricas que lles permitan elaborar unha interpretación persoal do mundo, a través duns coñecementos básicos da historia de Galicia e de España, respectando e valorando os aspectos comúns e de carácter diverso.

Neste bloque utilizaranse diversas fontes textuais e gráficas como mapas e calquera outra representación adecuada para a identificación e a análise de procesos históricos.

O tratamento de todos os aspectos curriculares establecidos nos bloques comentados anteriormente, a adquisición eficaz das competencias clave por parte del alumnado e a súa contribución ao logro dos obxectivos da etapa educativa, requiren ter en conta unha serie de principios metodolóxicos e de organización que permitan avanzar cara mellora dos resultados:

Deseño e desenvolvemento de propostas didácticas integradas, activas, contextualizadas, cunha finalidade e funcionalidade clara, planificadas con rigor, que impliquen e posibiliten a activación da variedade de procesos cognitivos e contribúan e aseguren o desenvolvemento de todas as competencias ao longo de toda a etapa. Serán propostas de traballo que xurdan dun problema, acontecemento ou inqueda, que supoñan un proceso de investigación e acción que garanta a participación activa do alumnado, a experimentación e a funcionalidade das aprendizaxes e que lle permita organizar o seu pensamento, a reflexión crítica e facilite o proceso de autorregulación das aprendizaxes. O traballo por proxectos, os estudos de casos, a aprendizaxe baseada en problemas, as experiencias de aprendizaxe por servizo, as prácticas de aprendizaxe colaborativa, as

prácticas de ensinanza e aprendizaxe baseadas no pensamento crítico e creativo e as experienciais en comunidades de aprendizaxe serían propostas que responderían a ese perfil.

É fundamental na área de Ciencias sociais o aproveitamento dos recursos propios da contorna, non soamente físicos, senón tamén humanos. Neste sentido, consideraranse as diferenzas interculturais como un aspecto enriquecedor que achega posibilidades de aprendizaxe.

A planificación e o desenvolvemento destas propostas levan asociada a utilización de diversos instrumentos de avaliación: cartafol, diarios, rúbricas, debates, mapas mentais, probas específicas etc. que evidencian os distintos graos de execución das aprendizaxes. Destaca o papel activo do alumnado no proceso de avaliación, pois o uso do cartafol lle permite potenciar a autonomía e desenvolver o pensamento crítico e reflexivo.

Para a construción e a consolidación das aprendizaxes partírase, en todo momento, dos coñecementos previos do alumnado, do contexto máis próximo e do seu nivel evolutivo, cognitivo e emocional. Este proceso implica a secuenciación dos contidos partindo do que eles xa coñecen para así avanzar e ir de aprendizaxes máis simples cara outros máis complexos.

O alumnado debe ser o protagonista das súas aprendizaxes, a construción das aprendizaxes é persoal e, polo tanto, moi diversa polo que se presentarán propostas de traballo individual e de equipo que posibilitan a resolución conxunta das tarefas e favorezan a inclusión do alumnado.

O persoal docente deberá buscar propostas e estratexias que activen ao alumnado que promovan a curiosidade e a motivación neste, de cara á investigación e resolución de problemas e que lle permitan ser consciente de que el é o responsable das súas aprendizaxes.

Desde o equipo educativo e as distintas comisións de coordinación fomentárase unha reflexión metodolóxica conxunta da que xurda unha proposta de centro común, acordada e compartida á hora de desenvolver un currículo coherente cun enfoque global e interdisciplinar que garanta o cumprimento dos principios pedagóxicos que se propoñen desde a área de Ciencias sociais. A existencia de contidos compartidos entre distintas áreas fai necesaria a dita coordinación docente e a dita concepción integral da proposta curricular.

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	CUARTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
BLOQUE 1. CONTIDOS COMÚNS				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1.Iniciación ao coñecemento científico, toma de conciencia das súas fases e a súa aplicación nas Ciencias sociais.Proposta de traballo que xurda dun problema, acontecemento ou inquedanza e que supoña un proceso de investigación e acción que garanta participación activa do alumnado e facilite o proceso de autorregulación de aprendizaxes. ▪ B1.2.Busca e selección de información empregando as TIC e outras fontes (directas e indirectas), organización, análise, documentación do proceso (mediante uso do cartafoles) e comunicación das conclusións. ▪ B1.3.Planificación e xestión de proxectos co fin de acadar obxectivos. Iniciativa emprendedora. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1.Realizar un traballo de investigación que supoña a busca, selección e organización de información sobre fenómenos previamente delimitados, a realización dun produto, a documentación do proceso e a comunicación do resultados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.1.1.Busca información (empregando as TIC e outras fontes directas e indirectas), selecciona a información relevante, a organiza, analiza, obtén conclusións sinxelas e as comunica oralmente e/ou por escrito. ▪ CSB1.1.2.Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas, ten iniciativa na toma de decisións e asume responsabilidades. ▪ CSB1.1.3.Realiza as tarefas encomendadas e presenta os traballos de maneira ordenada, clara e limpa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD ▪ CMCCT ▪ CCL <ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CAA <ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCL ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4.Emprego de técnicas de estudo individual e de estratexias de traballo cooperativo. Valoración do esforzo e coidado do material. ▪ B1.5.Participación activa e construtiva na vida social, uso das normas de convivencia ▪ B1.6 A cooperación e o diálogo como valores democráticos e recursos básicos na resolución pacífica de conflitos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2.Empregar estratexias de traballo cooperativo, adoitar un comportamento de respecto e tolerancia ante as diferentes ideas e achegas alleas nos diálogos e debates, valorando o esforzo e amosando actitudes de cooperación, participación e respecto cara aos demais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.2.1.Participa en actividades individuais e de grupo, e emprega estratexias de traballo cooperativo valorando o esforzo e o coidado do material. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	CUARTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> CSB1.2.2. Adoita un comportamento responsable, construtivo e solidario respectando diferentes ideas e achegas nos debates, recoñecendo a cooperación e o diálogo como principios básicos do funcionamento democrático. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA
<ul style="list-style-type: none"> b e h i o 	<ul style="list-style-type: none"> B1.7. Utilización da terminoloxía propia da área. Elaboración dun glosario da área. B1.8. Fomento de Técnicas de animación á lectura de textos de divulgación das Ciencias sociais (de carácter social, xeográfico e histórico). A prensa escrita e dixital como fontes de información. B1.9. Utilización e lectura de diferentes linguaxes textuais e gráficos. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.3. Coñecer e utilizar as palabras claves e conceptos necesarios para ser capaz de ler, escribir e falar sobre Ciencias sociais, así como comprender diferentes linguaxes recollidos en textos de carácter social, xeográfico ou histórico. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB1.3.1. Emprega de maneira axeitada o vocabulario adquirido para ser capaz de ler, escribir e falar sobre Ciencias sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CMCCT CSC
			<ul style="list-style-type: none"> CCB1.3.2. Expón oralmente de forma clara e ordenada, contidos relacionados coa área, que manifestan a comprensión de textos orais e /ou escritos de carácter xeográfico, social e histórico. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CMCCT CSC CAA
			<ul style="list-style-type: none"> CSB1.3.3. Analiza informacións relacionadas coa área e manexa imaxes, táboas, gráficos, esquemas, resumos e as tecnoloxías da información e a comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CD CMCCT CSC
BLOQUE 2. O MUNDO QUE NOS RODEA				
<ul style="list-style-type: none"> h e o 	<ul style="list-style-type: none"> B2.1. A litosfera: placas tectónicas. Os volcáns, os terremotos e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Coñecer a formación da litosfera e a dinámica de placas tectónicas e analizar as súas influencias e consecuencias no medio que o rodea. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB2.1..1 Coñece e define a formación da litosfera e a dinámica de placas tectónicas e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CAA CCL

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	CUARTO
Obxectivos	Contidos	Cráterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ e ▪ g ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Formas de representación da Terra: planos, mapas, planisferios e globos terráqueos. ▪ B2.3. Identificación dos polos, o eixe e os hemisferios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Explicar e comparar as distintas formas de representar a superficie terrestre identificando os polos, o eixe e os hemisferios e analizar cal delas reflicte mellor a realidade á que representa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.2.1. Explica e compara as distintas formas de representación da Terra, planos, mapas, planisferios e globos terráqueos identificando polos, eixe e hemisferios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ g ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Os paralelos e meridianos. As coordenadas xeográficas: latitude e lonxitude. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Identificar e manexar os conceptos de paralelos, meridianos e coordenadas xeográficas para localizar determinados puntos da Terra. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.3.1. Localiza diferentes puntos da Terra empregando os paralelos e meridianos e as coordenadas xeográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ g ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Planos, mapas e planisferios. Mapas físicos e políticos. ▪ B2.6. Escalas e signos convencionais dun mapa. ▪ B2.7. Orientación no espazo: Elaboración dun itinerario coa axuda de ferramentas dixitais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Diferenciar correctamente entre planos, mapas, planisferios, mapas físicos e políticos, analizar e describir as características máis relevantes de cada un e interpretar a súa escala e signos convencionais básicos de cara a orientarse nun espazo determinado e á elaboración dun itinerario empregando as TIC. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.4.1. Identifica e clasifica distintos tipos de mapas, define que é a escala nun mapa, o seu uso e emprega e interpreta os signos convencionais básicos que poden aparecer nel. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ g ▪ i ▪ e ▪ b 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. O tempo atmosférico. ▪ B2.9. Medición e predición meteorolóxica. Instrumentos de medida. Elaboración e comunicación dun parte meteorolóxico empregando as TIC (programa de radio, boletín meteorolóxico etc). ▪ B2.10. Gráficos sinxelos de temperaturas e precipitacións: os climogramas. ▪ B2.11. Os mapas do tempo. Símbolos convencionais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Explicar que é o tempo atmosférico, coñecer os instrumentos de medida, o seu uso, realizar medicións e interpretacións de gráficos a través dos datos recollidos nunha estación meteorolóxica de cara a facer unha predición do tempo atmosférico para un período de tempo determinado e a comunicación deste empregando mapas do tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.5.1. Define tempo atmosférico, identifica os distintos instrumentos de medida que se utilizan para a recollida de datos atmosféricos clasificándoos segundo a función e información que proporcionan e fai medicións, interpretacións de datos e predicións do tempo atmosférico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CAA

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	CUARTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> CSB2.5.2.Describe unha estación meteorolóxica, explica a súa función e confecciona e interpreta gráficos sinxelos de temperaturas e precipitacións. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CCL CAA CD
			<ul style="list-style-type: none"> CSB2.5.3.Interpreta e elabora sinxelos mapas meteorolóxicos distinguindo os seus elementos principais. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> a b h e o 	<ul style="list-style-type: none"> B2.12.A hidrosfera. Distribución das augas no planeta. Masas e cursos de auga. B2.13.Vertentes hidrográficas. B2.14.Os tramos dun río. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.6.Explicar a hidrosfera, identificar e nomear masas e cursos de auga, diferenciando augas superficiais e augas subterráneas, cuncas e vertentes hidrográficas e analizar as partes as partes dun río do medio próximo. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB2.6.1.Define hidrosfera, e identifica e nomea as grandes masas e cursos de auga, explicando como se forman as augas subterráneas, como afloran e como se accede a elas. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CCL CSC
			<ul style="list-style-type: none"> CSB2.6.2.Diferencia cuncas e vertentes hidrográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CCL
			<ul style="list-style-type: none"> CSB2.6.3.Identifica e nomea os tramos dun río e as características de cada un deles. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CCL CAA
<ul style="list-style-type: none"> e h o 	<ul style="list-style-type: none"> B2.15.A litosfera: características e tipos de rochas. B2.16.Rochas e minerais: propiedades, usos e utilidades. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.7.Adquirir o concepto de litosfera, coñecer algúns tipos de rochas e a súa composición identificando distintos minerais e algunha das súas propiedades e usos. Facer especial fincapé nos que son propios de Galicia 	<ul style="list-style-type: none"> CSB2.7.1.Observa, identifica e explica a composición das rochas nomeando algúns dos seus tipos. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CCL
			<ul style="list-style-type: none"> CSB2.7.2.Identifica e explica as diferenzas entre rochas e minerais, describe os seus usos e utilidades clasificando algúns minerais segundo as súas propiedades. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CCL

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	CUARTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h ▪ i ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.17.A diversidade xeográfica das paisaxes de Galicia: relevo e hidrografía. Utilización de sistemas de información xeográfica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8.Describir as características do relevo de Galicia e a súa rede hidrográfica, localizándoos nun mapa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.8.1.Localiza nun mapa as principais unidades de relevo en Galicia e as súas vertentes hidrográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2. 8.2 Sitúa nun mapa os mares, océanos e os grandes ríos de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.18.A intervención humana no medio. ▪ B2.19.A contaminación e o cambio climático. ▪ B2.20.Desenvolvemento sostible e consumo responsable. Elaboración dunha campaña de concienciación no centro educativo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9.Explicar a importancia da intervención humana no medio e favorecer o desenvolvemento sostible a través da realización dunha campaña de concienciación no centro educativo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.9.1.Explica a importancia do coidado do medio, así como as consecuencias da acción humana neste. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.9.2. Propón algunhas medidas para o desenvolvemento sostible e o consumo responsable. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
BLOQUE 3. VIVIR EN SOCIEDADE				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1.A Constitución de 1978. ▪ B3.2.Dereitos e deberes dos cidadáns e cidadás. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1.Analizar a importancia que teñen os dereitos, deberes e liberdades recollidos na Constitución para o exercicio dunha cidadanía activa e unha convivencia pacífica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.1.1.Identifica, respecta e valora os principios democráticos máis importantes establecidos na Constitución para o exercicio da cidadanía activa e convivencia pacífica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.2.1.Identifica as principais institucións de Galicia e do Estado español e describe as súas funcións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3.Forma de goberno: a monarquía parlamentaria. ▪ B3.4.As principais institucións políticas e as súas funcións. Elaboración de organigramas sinxelos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2.Identificar as principais institucións políticas de Galicia e do Estado español que se derivan da Constitución, así como as súas funcións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.2.2.Identifica a división de poderes do Estado e cales son as atribucións recollidas na Constitución para cada un deles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	CUARTO
Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5.A organización social, política e territorial: o Estado español e as Comunidades Autónomas. ▪ B3.6.Estructuras de goberno básicas: o concello. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3.Coñecer a organización territorial do Estado español e os seus órganos de goberno básicos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3 3.1 Explica a organización territorial de España, nomea as estruturas básicas de goberno e localiza en mapas políticos as distintas comunidades autónomas que forman España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7. Manifestacións culturais e lingüísticas de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4.Valorar a diversidade cultural, social, política e lingüística do Estado español respectando as diferenzas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.4.1.Recoñece, partindo da realidade do estado español, a diversidade cultural, social, política e lingüística nun mesmo territorio como fonte de enriquecemento cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ g ▪ h ▪ i ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8.Demografía e poboación. ▪ B3.9.Conceptos demográficos: básicos e a súa representación. Representacións gráficas dalgúns datos demográficos de Galicia obtidos en fontes estatísticas: IGE. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5.Comprender e interpreta os principais conceptos demográficos e calculalos a partir dos datos de poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.5.1.Define demografía e comprende os principais conceptos demográficos. ▪ CSB3.5.2.Elabora gráficos sinxelos a partir de datos demográficos de obtidos en diversas fontes de información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ h ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10.Educación viaria. Adquisición de coñecementos que contribúan a consolidar condutas e hábitos viarios correctos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Coñecer e respectar as normas de circulación e fomentar a seguridade viaria en todos os seus aspectos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3 6.1.Explica normas básicas de circulación e as consecuencias derivadas do descoñecemento ou incumprimento destas. ▪ CSB3 6.2.Coñece o significado dalgunhas sinais de tráfico, recoñece a importancia de respectalas e as utiliza tanto como peón ou peoa e como persoa usuaria de medios de transporte (abrochase o cinto, non molestar a persoa condutora...) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL
BLOQUE 4. AS PEGADAS DO TEMPO				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1.O tempo histórico. A Prehistoria e a Idade Antiga: duración e datación dos feitos históricos significativos que as acoutan. Proxecto de traballo colaborativo sobre as formas de vida que caracterizan a Prehistoria. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1.Explicar as características de cada tempo histórico estudado e certos acontecementos desas épocas que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.1.1.Define o concepto de prehistoria e historia, asociándoa as distintas idades aos feitos que marcan o seu inicio e final. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CCL

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	CUARTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> CSB4.1.2.Explica e valora a importancia da escritura, a agricultura e a gandería, como descubrimentos que cambiaron profundamente as sociedades humanas. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC CCL
<ul style="list-style-type: none"> b h i 	<ul style="list-style-type: none"> B4.2.As fontes históricas: a importancia das fontes arqueolóxicas e materiais. A escritura. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.2.Coñecer a importancia das fontes históricas para o estudo da historia. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB4.2.1.Recoñece a importancia dos restos arqueolóxicos e materiais que produce unha sociedade como fontes para coñecer o noso pasado, con especial relevancia da escritura. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CMCCT CAA
<ul style="list-style-type: none"> g h i 	<ul style="list-style-type: none"> B4.3.Técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado: os mapas históricos e as liñas do tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.3.Utiliza as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade para ordenar temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB4.3.1.Recoñece o século como unidade de medida do tempo histórico e localiza feitos situándoos como sucesivos a.C o d.C 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CSC
			<ul style="list-style-type: none"> CSB4.3.2.Usa diferentes técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado, percibindo a duración, a simultaneidade e as relacións entre os acontecementos. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CMCCT CAA
<ul style="list-style-type: none"> b d h o 	<ul style="list-style-type: none"> B4.4.A península ibérica na Prehistoria. B4.5.A península ibérica na Idade Antiga. B4.6.A Prehistoria e Idade Antiga en Galicia. Os principais xacementos arqueolóxicos de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.4.Identificar e localizar no tempo os procesos e acontecementos históricos e culturais máis relevantes da historia de España para adquirir unha perspectiva global da súa evolución e coñecer os principais xacementos arqueolóxicos de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB4.4.1.Sitúa nunha liña do tempo os feitos fundamentais da prehistoria e historia de España e describe as principais características de cada unha delas. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CSC CCEC CCL
			<ul style="list-style-type: none"> CSB4.4.2.Explica aspectos relacionados coa forma de vida, organización social e cultura das distintas épocas históricas estudadas. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CSC CCL
			<ul style="list-style-type: none"> CSB4.4.3.Explica a diferenza dos dous períodos nos que se divide a Prehistoria e describe as características básicas das formas de vida nestas dúas épocas. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC CCL

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	CUARTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> CSB4.4.4.Data a Idade Antiga e describe as características básicas da vida naquel tempo, en especial as referidas á romanización. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CSC CCEC
<ul style="list-style-type: none"> d h o 	<ul style="list-style-type: none"> B4.7.Noso patrimonio histórico e cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.5.Desenvolver a curiosidade por coñecer as formas da vida humana no pasado, valorando a importancia que teñen os restos para o coñecemento e estudo da historia e como patrimonio cultural que hai que coidar e legar. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB4.5.1.Identifica, valora e respecta o patrimonio natural, histórico, cultural e artístico e asume as responsabilidades que supón a súa conservación e mellora. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC
<ul style="list-style-type: none"> d h o 	<ul style="list-style-type: none"> B4.8.Museos, sitios e monumentos históricos como espazos de aprendizaxe e gozo. Planificación conxunta e visita a un museo próximo. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.6.Valorar a importancia dos museos, sitios e monumentos históricos como espazos onde se ensina e aprende, amosando unha actitude de respecto á súa contorna e á súa cultura, apreciando a herdanza cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB4.6.1.Respecta e asume o comportamento que debe cumprirse cando visita un museo ou un edificio antigo. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC
<ul style="list-style-type: none"> e h 	<ul style="list-style-type: none"> B5.9. A ciencia: presente e futuro da sociedade. B5.10. Beneficios e riscos das tecnoloxías e produtos. B5.11. Importantes descubrimentos e inventos. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.4. Coñecer os principais avances da ciencia e da tecnoloxía. Identificar os beneficios e riscos. 	<ul style="list-style-type: none"> CNB5.4.2. Coñece e explica algúns dos avances da ciencia no fogar e na vida cotiá, na medicina, na cultura e no lecer, na arte, na música, no cine e no deporte e nas tecnoloxías da información e a comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CCL CSC CCEC